

Szélirány az indításhoz

„S elhangzik az égi szózat:
Soóskám, maga is repülhet!”

A szerző az alábbi dolgozatot Guriga-Gergő-Gergely nevezetű fiának – s természetesen Gergő haverjainak ajánlja. Annál is inkább, mivel csemetéjének első, érthető szava ez volt: helikopó (helikopter) vagy lágyabban becézve: póci.

Tesz ezt az ajánlást abból az előre látható alkalomból, hogy – ismerve a kéziratok „átfutási” idejét – mire ez az írás kötetben megjelenik, akkorra már a srácok a kék égen régen kondenzcsíkot húznak rozoga atyáik fölé.

SZUPERSZÓNIKUS VADÁSZOK

Az égbolt kék, vagy szürke színpadának
balerinái, az emberi elme
diadala, lég-hódító szerelme,
magasságot legyűrő tiszta vágyak!

A gyalog-ember, míg dologban fárad,
az égre néz és könnyebb lesz a teste:
repülni vágyik, s kedvesét keresve
kondenz-csík-fátylast képzel el magának...

S hogy hónuk alatt rakétákkal járnak
a bátorság koreográfiáját? –
csak a táncot figyeli, a merészség

táncát; s nem sejti – nézve az eget –:
mozdulatuk csak tökéletes szépség
vagy csak halálos piruett lehet.

(1969)

REPÜLŐORVOSI ALKALMASSÁGI VIZSGA

Testemen ékágé-tüskék,
hónom alatt kéve-kábel,
rúgtatok egy háromlépcsős

dobogóra: fel, alá, fel.
Szemem szinte már kigúvad,
amíg az égi vadászok
túlnyomásos gubójukban
nézik ezt a civil-táncot.
Kábel-kéve, dobogó-hegy:
no, a tudóm most köpöm ki.
Vörösödő pilótáim
nyögnek, nincs idő röhögni.
Köldökzsinór köti őket
a műszeres „fém-anyához”;
itt nincs légtér, itt nincs égbolt,
itt nincs járgány, itt nincs pátosz.
Úgy állok a pucér sorban:
edzett hajózók közt, roppant
nagy szándékkal, mégis, mégis
mint megszeppent hadirokkant.
Azok néznek. Nem csodálom.
Olyan ez, mikor az égre
fellövő sólyom tekint a
fákon verdeső verébre.
Állok köztük fényesség
áhitattól átítatva,
ki mond jó szót, biztató szót
e roskadó áhitatra?
Mindenki az Istent féli,
az orvosi isteneket,
ők jelentik a száguldó
gépet, ők a magas eget.
Mosolyukban boldogság van,
bólintásuk maga mámor,
ítélet szem-villanásuk.
Mivé lettek ama bátor
hajózók, a szél fiai,
vakmerő légi legények?
Hogy szorítanak, isten szava:
jövő, harmónia, élet!
– Óh, hatalmas felelősség,
nincs mentség itt műhibára,
tévedésre nincs bocsánat:
halál, iszonyat az ára.
Fogadalmak fogadalmát
mormolom, míg álldogálok:
bornemissza leszek! csendes
családapa! – ha beválok.
Fogaimat olcsó szitok
nem szennyezi többé! minden
maszek szent! – rebegő szolgád
vagyok Sztetoszkópos Isten!
Nincs idő imára testvér,

vár miránk az új öröm:
nedv-elszívó gatyá gögöl
lila libabőrömbön.
Lettem én a szél arája,
hoci mennyegző-ruhám:
öltöztetők hajladozó
koszorúja adja rám.
Firkás ruha-tünemény ez,
testre simuló fazon.
Nyílás elől, nyílás hátul,
nyílás oldalt, és azon
mennyi cipzár, mennyi madzag,
tisztá fűző-költemény;
– illegetni kél a kedvem,
mintha benne tölténém
minden percem – fátylam: sisak,
füldíszem: fülhallgató,
gégemikrofon nyakékem
(nászra-kész csaj – marha-jó!)

Jaj, be izgatott a násznép
– legyen is az – mert, hisz ez
túlnyomásos kantusomban
túlnyomásos lagzi lesz!
Nosza! – amíg bigyeredne
tudatom alól a frász:
kezdődjék az édes hancúr,
túlnyomásos próba-nász!
Szemérmertes vágy igaz, míg
várom égi egy-felem,
szem-lehúnyvást, halk fohással:
hogyan léssen egy velem?
Kompresszorok zümmögése
pótolja az orgonát;
derekamat biztatón két
cső-karocska fonja át.
Mi a manó izeg-mozog
csinos kantusom alatt?
tömlő-hurkák ölelik át
gömbölyödő hasamat.
Pajkosan feszül a combom,
mellem, párom hízeleg?
aztán... veszett vas-marokkal
gyúrja minden ízemet.
Vergődöm a nászi présben,
csak az illem, ami még
tartja azt a maradék szuszt,
s tovább nyüstöl a pribék.
Zsugorodik tunya testem,
ugrál szomorú szemem,

háromezer gőzkalapács
dübörög a fejemen!
Szállni-kész vad vágyam vászna
szálaira... foszlik... én...
én... hörögtem... volna? –

Vége:

kiütött az oxigén!

Óh, pihenni, elheverni!
nem lehet, megtört egek:
mostan mint egy elefántka
új műszerhez csörtetek.
Majd a földig lóg az orrom,
mivel orrmányos vagyok,
szökésben szél-szeretőmtől,
önbizalmam most nagyobb...
Volt csupán: új próba-bunkó
csap vadul kupán, mivel
lég-ököl tolul tudómba,
s intelem zúg: „Fújni kell!
Nem szívni, csak fújni, fújni,
fújni frissen, úgy szokás!”
Míg előbb kívül csupált, most
bent feszít a túlnyomás.
– Oxigén, te drága nektár,
szerelmes levegő,
kívül-bévíl elcsigáztam,
mohóságod leverő;
élet-adó hatalmadat
– szégyen – másként kedvelem,
úgy, ha szelíd szuszogással,
bájjal enyelegsz velem.
Nincs megállás. Vonz a verkli,
visz tovább e gépezet:
mért csinálom, nem tudom, *már*
nem tudom – ha kérdezed.
Sóhaj-orkán, á-zok, ülök,
állok, hajlok, kecske-póz,
belgyógyászok tapogatnak,
urológus mogyoróz;
riadozó szemem elé
fényszórókat tartanak,
térden ütnek, drótkefével
vakarják a talpamat.
Fejem túske-koronás lesz,
arcomon mit rejt a pír:
látteletem: „Normális – de,
de – és mégis verset ír?!”
Nincs megállás. Gyerünk ismét,
új és új kelepce vár:

most éppen a pszichológus
invitálna... Nem! Megállj!
Törjenek kerékbe inkább,
üssenek többször agyon:
bájos intelligencia-
hányadosom nem adom!
Elszelelni! – keresek egy
félreeső kamarát,
s ijedtemben, kárpótlásul
írom eme Kabalát:

!
!
Ó
SZÁLL
SZÁLL
SZÁLL
CSODA
GÉPEM
KÉKLŐ
ÉG HONA
HIV GYERE
PAJTÁSOM MA
VIDÁM ROHANÁS
FELHŐKET TERELŐ
VAD ÉGI KALAND ÉS
BOLDOGITÓ SZÁGULDÁS
LÉSZEN A RÉSZÜNK JÖJJ
NE HENYÉLJ Ó MÁMORITÓAN
TISZTA A LÉG HOGY FÜRDETI
GÉPEM S HEJ FÜRDETI FÜRDETI
ZUGÓ ÉRTE DÜBÖRGŐ SZIVEMET IS
LÉGY BETŰ LÉGY REPÜLŐK KABALÁJA
KISÉRJE SZERENCSE MERÉSZ
FIAINKAT
KISÉRJE SZERENCSE MERÉSZ
FIAINKAT
SZÁLL
SZÁLL
CSODA
GÉPÜK
A KÉKLŐ
ÉGI VIZEK
GYÖNYÖRÉBEN
RÖPTÜK A BÉKE
BALETTJÜK A NÉP
NYUGODALMA DERÜJE
!!!

[...]
(1976)

A REPÜLÉS VÉGREHAJTÁSA

Nem volt nekem még ilyen szép az égbolt,
„egy apró felhő-petty sem szennyezi!”
Orvost várok – és vége a riportnak.
Az ember emlékeit rendez.
Az egészről, majd mit mond kisfiának,
s ha lezuhanna – tudja: marhaság –,
játszadózik az elképzelt dumákkal,
mit gügyög majd a díszes társaság.
Fülébe cseng a megkönnyebbült: végre,
egy nagy piással újra kevesebb;
zavarba jön egy nagyokos a hírre,
és könnyeznek is talán kevesek.
Írószövetség tárcsázza rutinnal
a Temetkezést – jó a kapcsolat:
„...valami szerény ceremóniára
gondoltunk... persze... ne költsünk sokat.”
Izzad a szónok, akit kijelöltek:
mit nyögjön – megvan: „Meghalt egy igaz!
Ikarusz ő, s ha tépett volt a tolla,
nem a mi bűnünk: rossz volt a viasz!”
Kuncog a banda: „Mit repked a szédült,
miért nem maradt veszteg fenekén;
ráfázott, új s új hülyeség csigázta,
s nem kotlott fennköltén, mint te, meg én!”
S a nekrológ, ha egyáltalán volna:
„A megboldogult írt is – de minek?!
Helye a brancsban...”

Megjött a start-orvos.

Kint sorra felszállnak a Delfinek.
Már gyakorlottan tátom el a számat,
a letiltó-szó sem nagyon zavar:
toroklob! Igen! Saját felelősség!
Jegyzőkönyv! Kézjegy!
Szálljunk fel hamar!

Gépen.

Bekötve.

Minden bekapcsolva.

Hermetizálás.

Torony.

Műszerek.

A gyorsulás szép szédülete:

hajrá!

Süvít a gépünk, s én nem reszketek.
Emelkedünk, és minden egyszerű lesz,
s egyben valami fölséges mese;
agyamban süket jelzők lubickolnak:
szálló poéta, szél szerelmese.

Belecsókolnék már a műszerfalba,
hisz fenn repülök, én, a részeges!
Kijózanit fülemben egy rikoltás:
„Hé, nagypofájú, most pedig vezess!”
Parancsnokom karját az égre tárja,
kemény szavakkal vereti fejem:
„Csűrj!
 Jobbra csűrj!
 Húzd!”

– Gerincem: teleszkóp,
szétlapult tepsi buzgó fenekem!
És repülünk, és bámulom a földet,
az ember ezért mi mindent kibír:
szépen megírta azt Saint-Exupéry.
(Hivatásos volt, nem ramaty civil.)
Tőlem is – hallom – magasztosat várnak
lenn a toronyban, ám ennyi telik,
hogy: Le van mai líránk... A KÖLTÉSZET
CSAK EZ! s mámorral cifrázom nekik.
Ez a költészet: ez az óriás Nap,
s az, hogy a gyalog-ember száll velem,
velem repül apám öreg motorja,
anyák fájdalma és te, gyermekem,
s velem szállsz Nap! – nem rémít ragyogásod:
félelem nélkül nézhetek beléd,
tombolj Nap! égess! olvasztó tüzedtől
ember alkotta szerves-búra véd;
tombolj Nap! égess! – Ikaruszt megölted,
lezuhanhat még számos emberünk,
tombolj Nap! égess! – meghalhatok én is:
de MI már többé le nem eshetünk!

(1976)

SZÉLIRÁNY AZ INDÍTÁSHOZ...!

Árvízi olvasókártya

Űl a három szürke táltos,
ülnek íme: ék-alakban.
Kupolájuk: műszer-égbolt,
zümmögő menny, néha kattan.
Éltető köldökzsinórjuk:
tapad már a kígyó-kábel.
Űlnek, szinte mozdulatlan,
kiket plexi-búra zár el.

Legyőzői vadult árnak,
bűvölői kerge nyárnak;
ülnek szürke overálban
és parancsra, jelre várnak.
Rotorszárnyak szelíd ívben
még a fű fölé konyulnak.
Áldozni készül a három,
áldozni Technika Úrnak.
Szertartásra ajzott aggyal
szemeznek a műszerekkel;
gondolatban már repülnek,
vívnek gyönyörű szelekkel.
...Majd a fedélzeti mérnök
bólint, int a földi jelre.
És fölzeng a gép-igéző,
kezd, majdhogy énekelve;
ráolvas a műszerekre,
rá a kényes kapcsolókra,
s bűvölő szavára rendre
válaszol a két pilóta.
Atomkori bűbájosság,
könyörgés, hogy tovaszállhass.
Kánont zeng a három táltos,
ráolvas a csoda-hármas.
Végül kántál, mint ki ősi,
varázslatos imát mond fel:
kántál, kántál – s remegni kezd
az óriás helikopter:
szélirány az indításhoz MEGFELELŐ teherel-
helyezés és rögzítés MEGFELELŐ bekötő
hevederek BEKÖTVE hajtómű és ventilátor-
záródugók Rió₃ védő KIVÉVE kerékfékek
FELOLDVA kiegészítők SEMLEGESBEN
ÜTKÖZŐN forgószárnyfék FELOLDVA
egyesített gázkar és korrekció MINIMÁLIS
Akinek tízszer tört el már a lába,
kit már vonszolt és vert földhöz a szél,
de visszatér a felhők magasába;
azt életnél erősebb szenvedély
röpíti fel és zuhantatja újra.
Nem parancs küldi, nem süket szabály:
mint szerető fekszik a kék azúrra,
s gyönyöre csúcsa lehet majd halál
vagy boka-törő győzelem a földön.
Kétértelmű a fehér cél-kereszt –
az ember vágya az, hogy égre törjön,
s akit e vágy markából nem ereszt,
s ki táncos, szálló pitypangként lebegve
csak bóklászná a fényvel vert eget:
az majd megérti – bárha így lehetne –

e mániákus, furcsa versemet.

Az majd megérti: egy rozoga tollnok

– ki valójában szállni már öreg –

miért liheg, s számára miért boldog

zsoltár ez únott műszaki szöveg:

áramforrások apa akku BEKAPCSOLVA ak-
kumulátor hálózatra kapcsoló BEKAPCSOL-
VA egyenáramú generátorok KIKAPCSOLVA
száztizenöt voltos áramátalakító BEKAPCSOL-
VA dim-műszerek transzformátorok BEKAP-
CSOLVA hidraulika rendszerek fő és rész BE-
KAPCSOLVA tűzoltó rendszer BEKAPCSOL-
VA tüzelőanyag szivattyúk BEKAPCSOLVA
tűzcsapok NYITVA botkormányhelyzet SEM-
LEGES tüzelőanyagmennyiség ELEGENDŐ
indításra felkészültem – ENGEDÉLYT KÉR-
NI

Bár én kérhetnék engedélyt ma tőlük,

a hősoktól, igen, hisz oly kevés

halandó sejti, életük: egy örült

pillanat, rossz passz – s oda az egész,

pilóta, gép, és dédelgetett tervek...

Robbant roncs felett gyászoló szelek.

Dermedt család – de repülni kész gyermek,

s a titkot tartó, zárt lakótelep.

Bár én kérhetnék engedélyt repülni

pilótaként, épp attól, aki már

a fiát tisztí iskolára küldi,

hisz sorsa: föld, s mert tört-szárnyú madár.

S azoktól, akik földieket mentve

parancsra sem hagyták el gépüket,

s pártjukon volt a repülő-szerencse.

Tört koponyák és éves révület:

lázálmaikban a lég folyosóin

kalandoztak, s gyógyultan MIG-ekért

remegtek újra, ó, felolvadó kín:

repülés nélkül élni nincs miért!

Emberfölötti vágy ez, lelki átok:

istenek útján dupla hangsebesség.

Vadász-bombázók, elfogó-vadászok:

bár részem lenne ez a vad „betegség”!

Ti megértitek: a rozoga tollnok

– ki valójában szállni már öreg –

miért liheg, s számára miért boldog

zsoltár ez únott műszaki szöveg:

egyenáramú generátorok BEKAPCSOLVA föl-
di áramforrás KICSATLAKOZTATVA akku-
mulátor hálózatra kapcsoló KIKAPCSOLVA
hajtómű ellenőrző műszerek RENDBEN
transzmisszió ellenőrző műszerek RENDBEN

hidraulika rendszer működése RENDBEN har-
minchat voltos áramátalakító BEKAPCSOL-
VA

Szia, szél, te gyönyörű,
nem hiába írtam:

itt kucorgok hepe-hupás
hátadon – csak bírjam.

Rád emelem italom:
szőlők párolt könnye,
amit ebből lecsurgatok
nincs, hogy visszajönne.

Ficáncolhatsz, vadulhatsz:
azért is megüllek,
neked smafu a repülés,
nekem ritka ünnep.

Szia, erdők, szia, föld:
ha versem nem szárnyal,
szárnyalok én fölöttetek
eme masinával!

Nékem kedves e madár
– bárha „trágyaszóró” –
s hangja bizony nem csicsergés;

úgy döcögtet óvó
kabinjában: mocorgok,
kiszállok azonnal,
s erre-arra billegetek
a mű-horizonttal.

– Repülj, sárga madaram:
nem lehet kiszállnom,
várnak rám a MI–8-asok,
s én mennyire várom
azt a percet, amikor
láthatom majd *őket*:

a gépeket, s gyomrukban a
vagány kezelőket;

Ó, miattuk mennyien,
nem vesztek az árba...!

– Landolj, öreg „trágyaszóró”:
itt van Orosháza.

– Szia, Sárga Madaram,
hevederes nyergem!

– EGY SZENT PERCIG VEZETHETTEM!
soha nem felejttem!

műhorizontok BEKAPCSOLVA KIRÖGZÍT-
VE iránytűrendszer BEKAPCSOLVA robot-
pilóta BEKAPCSOLVA rádiomagasságmérő
BEKAPCSOLVA rádióiránytű BEKAPCSOL-
VA rádióösszeköttetés RENDBEN

Értitek-é mániám?

Én nagyon is értem

testvéremet, a cigányt,
kit csörlő-kötélen
mentettek meg, *négyszer is*
– Ó, dübörgő szentség! –
visszaszökött, hogy e géppel
újfent csak kimentsék!
És megértem nagyanyót,
hogy felejténem el,
kinek kedves áhítata
rokon az enyémmel.
– Úgy esett, hogy jött a víz,
öregje a gáton,
s nem találni élő lelket
hetedhét határon.
Álnok módon tört az ár
akkor a tanyára,
latolgatta nagyanyókám:
a vén diófára
kapaszkodják fel, vagy
padlás legyen fészke?...
Fel a létrán! – Vesző öreg
a padlásról nézte,
hogy csak nő, csak nő a víz!
Hajnaltájt tetőre
kergette a mocskos hullám.
Itt lesz temetője?!
Gubbasztott zsibbadt tagokkal
a tető-gerincen:
„Hol vagy, Úram, Idvezítőm,
Méltóságos Isten?!”
Bírná még a ház fala,
de vízben a lába!
Veszve minden! – Így fakadt
búcsúzó imára:
Örökkévaló Isten immár midőn a földtől és föl-
diektől szent tetszésed szerint meg kell válnom
hálával emlékezem jóságodról amellyel életem
útain keresztül vezéreltél végső sóhajtásaimban
felemelem szívemet Hozzád kedveseimért aki-
ket itt kell hagynom Atyám midőn én nem le-
szek e világon tartsd meg őket a Te változat-
lan kegyelmedben most pedig bocsáss el engem
e földről és az én szerelmes Idvezítőmért vígy
fel engem magadhoz ama boldogabb mennyei
házába ámen
És akkor megnyíltanak
az egek mennydörögve,
hullám nőtt és irtóztató
örvény rohant pörögve.
Rémülten víz alá bukott

a vén diófa lombja;
s akkoron fénylő homlokú
madár képében (lomha
lebegéssel) megérkezett,
– „testvéreim, a hitben!” –
vörös csillaggal oldalán
föléje szállt az Isten.
S leküldé szürke angyalát
– nem szárnyon – drótkötélen,
hogy fohászáért nagyanyó
a biztos „mennybe” térjen.
Apró testét mindenható
erős karjába zárva:
vitte, vitte, emelte őt...
(Jót sercintve az árra.)
Aztán a sárga vízözönt
elhagyva, égbe szálltak.
Egyesek szerint szerda volt,
mások szerint: vasárnap.
– S hogy „Istent” ki kormányozá?
arról nem szól a nóta;
Berena Feri – vagy akár
más MI-8-as pilóta.
tehertér ajtó ZÁRVA botkormányhelyzet FEL-
SZÁLLÁSHOZ műhorizontok BEKAPCSOL-
VA gázkonvektor MAXIMÁLIS
Ficekó, ez az életünk.
Még jó, hogy törődtél velünk.
Felszállunk... csak türelmet!
Itt a fejtű, bújj alá!
a főnökök fülelnek.
Hogy életünkről kérdezel?
Olyanok vagyunk, mint ezer
más szürke állampolgár.
Talán hitben különbözünk:
szél-szántott, égi oltár
(röhejes, mi?), hol áldozunk,
s mit ezerszer elátkozunk –
csak visszatérünk végül:
gondtól, bajtól a levegő
fogad be menedékül.
– Repültem minden technikát,
– ötezer óra tán – dehát
mégsem vagyunk mi mások.
Add át: „Értetek repülök,
ti, goromba-kovácsok!”
– Hogy letaknyoltam? Nem vigasz
sajnálátod, úgy volt, igaz...
honnan tudod, te, tollnok?!
Nincs harag? – Jó, eldünnyögöm:

legyen mit robotolnod.
A történet rég elavult:
oktattam, és rossz helyre nyúlt
az oktató ürgé:
lepaccsoltunk – és a kabint
a föld leköszörülte.
Számos darabra törtem el,
s e befáslizott, tört kebel:
mint múmia, az ágyon.
Aztán aggódó társaim
jöttek és szalmaszálon,
pumpáltak belém a piát.
Berúgtam, hej, az ántiját!
Az orvos, mikor szóltak
nékie: szinte hívta már
a hullaszállítókat.
Nótázni készültem, az ám,
harsányan – ha lett volna szám;
a szalmaszálnyi helyen
nem ment... egy tisztos múmia
miért is énekeljen?
Családom: piciny csapatom
egészségére mondhatom,
hogyan ép testem s az elmém;
s ha nem kellene itt, neked
dumálnom, hogy a rímeket
a szavaimra fűzd – lehet,
azt többre értékelném.
– Vittünk már minisztereket,
papokat, pólyásgyereket,
egy kórházi szülészet
termését: – képzeld, gépemen
ötven óa-zó élet!
Hogyan bírom? – bírjuk, komám,
hisz a legdrágább rakomány
az ember...

No, most szépen
befarolunk a szél alá.
Úgyis sokat beszéltem.
váltóáramú generátorok BEKAPCSOLVA haj-
tómű ellenőrző műszerek RENDBEN transz-
misszió ellenőrző műszerek RENDBEN FEL-
SZÁLLÁSHOZ KÉSZ!
És földre lapul fű, bokor,
meggörnyednek a fák is,
és mennydörögve megremeg
e légi generális.
Mint ki önmagát hergeli:
már szinte toporzékol!
Civilnek ősi mámor ez,

szívet szorító téboly –
fejvédőm éget, ereim
lúktetnek az örömtől,
a hajtóművek robaja
bordáimon dörömböl!
És vígan, méltóságosan
elszakadunk a földtől...
És szállunk a vizek felett:
ember-mentésre készek;
Berena és a társai:
légi medvék, merészek,
és szállunk a tenger felett,
menteni mindent, mit lehet,
nem várva érte hálát...

Kívánjatok nekünk, fiúk,
SZERENCSES LESZÁLLÁST.

(1976)